

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____ фізичної культури і спорту _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фізична реабілітація в педіатрії

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти _____ магістр _____
(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Здоров'я людини	01 Освіта/Педагогіка	017 Фізична культура і спорт	64015 Фізична культура і спорт: рекреація та реабілітація

Розробники: Гетта Олена Миколаївна, доцент, к.м.н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання) (підпис)

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання) (підпис)

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання) (підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії)
Фізичної культури і спорту

(назва кафедри)

Протокол № ?? від ?? _____ 20 р.

Завідувач кафедри (голова предметної комісії) _____ Адирхаєв С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:

Здоров'я людини

(назва факультету)

Протокол № ? від ? _____ 20 р.

Голова методичної комісії: _____ ?
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Фізична реабілітація у педіатрії» є підготовка фахівців напряму підготовки 017 Фізична культура і спорт за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра відповідно до державних стандартів; формування системи спеціальних знань анатомо-фізіологічних особливостей дитячого організму, ознак захворювань різних органів та систем дитячого організму, клініко-фізіологічного обґрунтування для застосування засобів фізичної реабілітації в педіатрії для більш швидкого відновлення здоров'я хворої дитини і запобігання наслідкам та ускладненням патологічного процесу, обґрунтування особливостей застосування методів фізичної реабілітації з лікувальною та профілактичною метою в педіатрії.

2. Предметом дисципліни є засоби та методи фізичної реабілітації для корекції та відновлення функціонального стану, фізичного розвитку та рухливих функцій у дітей після перенесених гострих патологічних станів, хронічних захворювань, вроджених та набутих патологіях.

3. Завдання дисципліни: дати уявлення про сучасний стан розвитку фізичної реабілітації в педіатрії, як самостійної дисципліни; ознайомити студентів з особливостями організаційної структури системи реабілітації дітей в Україні та світі за нозологіями; дати знання про механізми лікувальної дії окремих методів фізичної реабілітації для кожної категорії хворих дітей відповідно до клінічної форми захворювання; сформулювати поняття важливості реабілітаційних методів відновлення здоров'я дітей, що має надзвичайне значення для проведення реабілітаційних заходів і адаптації в соціуму дітей зі спеціальними потребами; навчити володіти всебічним комплексним підходом при складанні індивідуальних реабілітаційних програм для дітей різних нозологічних груп, набути професійних знань щодо роботи з різними нозологічними та віковими групами дітей

4. Вимоги до рівня освоєння дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

4.1. Знати: анатомо-фізіологічні особливості дітей різного віку, принципи фізикального обстеження дітей, нормальний розвиток дитини та вродженні відхилення, методи дослідження у педіатрії, основні симптоми та синдроми відповідно до нозологічних форм в педіатрії, характеристику засобів фізичної реабілітації у дітей, закономірності формування рухових умінь і навичок у розвитку основних рухових якостей дитини (враховуючи структуру основного дефекту), особливості проведення програм комплексної реабілітації у дітей із різними захворюваннями.

4.2. Вміти: робити кількісну оцінку рівня фізичного здоров'я дитини, проводити обстеження дитини та визначати основні проблеми; оцінити функціональні порушення, вміти проводити обстеження дітей різного віку з різними порушеннями чи вадами та підібрати відповідні засоби фізичної реабілітації; оцінити порушення рухової сфери; складати і застосовувати програми комплексної реабілітації на всіх етапах реабілітації хворих; застосовувати індивідуальний підхід у виборі засобів реабілітації для кожної конкретної дитини з урахуванням віку, стану здоров'я; підвищувати рівень функціональних можливостей організму і на базі цієї діяльності сприяти гармонійному фізичному і соціальному розвитку особистості, складати і застосовувати програми комплексної реабілітації на всіх етапах реабілітації, володіти організаторськими вміннями і навичками проведення занять з фізичної реабілітації.

5. Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна вивчається в циклі дисциплін професійноорієнтованої підготовки, що відповідають структурно-логічній схемі навчального плану та опирається на дисципліни медико-біологічного циклу: анатомія людини, фізіологія людини, вікова анатомія та фізіологія, теорія та методика фізичного виховання, лікувальна фізкультура, біомеханіка, медична реабілітація, фізіотерапія, спортивна медицина.

6. Програмні компетентності

СК 02 Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення, застосовувати для їх корекції традиційні та нетрадиційні засоби фізичної терапії.

СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

СК 08. Здатність ефективно реалізовувати методи фізичної терапії.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 10. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії інноваційними техніками, методиками, засобами.

7. Програмні результати навчання

ПРН 01. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

ПРН 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПРН 05. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

ПРН 06. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП)

ПРН 07. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПРН 08. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПРН 09. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПРН 10. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПРН 12. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

ПРН 14. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

Вид заняття	Короткий зміст навчальних занять,	Засоби оцінювання та методи	Кількість
-------------	-----------------------------------	-----------------------------	-----------

	тематика індивідуальних та/або групових завдань	демонстрування результатів навчання	балів min-max
Тема 1. Анатомо-фізіологічні особливості дитини в різні вікові періоди			
Лекції	Предмет і завдання дисципліни «Фізична реабілітація в педіатрії». Анатомо-фізіологічні особливості дитини в різні вікові періоди	Презентації в PowerPoint.	?
Практичні заняття	Педіатрія, як наука. Основні поняття в педіатрії. Періодизація дитячого віку. Анатомо-фізіологічна характеристика дитячого організму в різні вікові періоди. Загальні методи дослідження в педіатрії. Семіотика порушень фізичного розвитку.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	АФО кістково-м'язової системи. Методика дослідження кістково-м'язової системи у дітей. Нормальний розвиток дітей - антропометрія дитини, методика дослідження.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Тема 2. Загальні принципи фізичної реабілітації в педіатрії.			
Лекції	Основні методичні принципи застосування засобів фізичної реабілітації в педіатрії.	Презентації в PowerPoint.	
Практичні заняття	Основні методичні принципи застосування засобів фізичної реабілітації в педіатрії. Методологічні основи реабілітації в педіатрії. Загальні показання та протипоказання до застосування засобів реабілітації у дітей раннього віку	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	Біологічний вік дитини. Критерії. Методика визначення.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Тема 3. Фізична реабілітація передчасно			

народжених дітей.			
Лекції	Анатомо-фізіологічна характеристика недоношених дітей. Фізіологічні рефлекси новонароджених. Особливості передчасно народжених дітей.	Презентації в PowerPoint.	
Практичні заняття	АФО характеристика недоношених дітей. Фізіологічні рефлекси новонароджених.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	Види порушень тону м'язів . Реабілітація дітей із синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Тема 4. Передчасно народжені діти та діти з пологовими травмами.			
Лекції	Основні заходи фізичної реабілітації у роботі з передчасно народженими дітьми та дітьми з пологовими травмами	Презентації в PowerPoint.	
Практичні заняття	Пологові травми. Класифікація. Види пологових травм. Основні заходи фізичної реабілітації передчасно народжених дітей та дітей з пологовими травмами	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей дошкільного віку (від 3 до 6 років)	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування;	

		поточний письмовий контроль.	
Тема 5. Фізична терапія при сколіозі			
Лекції	Фізична терапія при сколіозі	Презентації в PowerPoint.	
Практичні заняття	Вікові особливості опорно-рухового апарату. Класифікація порушень постави. Лікування. Реабілітація.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	Диспансерне спостереження дітей із вродженими вадами серця. Гідротерапія - як метод реабілітації дітей.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Тема 6. Фізична терапія в лікуванні рахіту дітей грудного і раннього віку			
Лекції	Фізична терапія в лікуванні рахіту дітей грудного і раннього віку	Презентації в PowerPoint.	
Практичні заняття	Етіологія рахіту. Класифікація рахіту. Симптоми рахіту. Принципи ФР у різні періоди рахіту	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	Фізична реабілітація дітей із розладами обміну речовин/вітамінів/мікроелементів. Фізична реабілітація дітей із захворюваннями видільної системи.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Тема 7. Фізична терапія при кривошії			
Лекції	Фізична терапія при кривошії	Презентації в PowerPoint.	

Практичні заняття	Анатомія м'язів шиї (груднинно-ключично-соскоподібний м'яз) Класифікація кривошиї за механізмом виникнення. Вроджена м'язова кривошия. Поняття. Клінічні ознаки. Реабілітаційні заходи при консервативному лікуванні ВМК.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	Особливості фізичної реабілітації дітей із особливими потребами. Онкологічна патологія у дитячому віці та фізична реабілітація.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Тема 8.			
Фізична терапія при патології кульшового суглоба, клишоногості, плоскостопості.			
Лекції	Фізична терапія при патології кульшового суглоба, клишоногості, плоскостопості.	Презентації в PowerPoint.	
Практичні заняття	Патологія кульшового суглобу. Визначення. Види порушень. Клінічні ознаки. Методи фізичної реабілітації. Клишоногість. Визначення. Класифікація. Методи фізичної реабілітації. Плоскостопість. Визначення. Біомеханічні особливості стопи у дітей. Види плоскостопості. Методи фізичної реабілітації	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Самостійна робота	Альтернативні методи реабілітації в педіатрії. Фізична реабілітація дітей після хірургічних втручань.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.	
Тема 9. Фізична терапія при патології нервової системи у дітей			
Лекції	Фізична терапія при патології нервової системи у дітей	Презентації в PowerPoint.	
Практичні заняття	Методи дослідження нервової системи у дитячому віці.	Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю:	

	<p>Патологічні рефлекси. Основні захворювання та порушення нервової системи у дітей. Дитячий церебральний параліч: етіологія, класифікація. Характеристика форм ДЦП. Принципи реабілітації дітей з церебральним паралічем. Особливості фізичної терапії, дітей з патологією нервової системи</p>	<p>індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.</p>	
Самостійна робота	<p>Фізична реабілітація дітей з сенсорними порушеннями</p>	<p>Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.</p>	
Тема 10. Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів			
Лекції	<p>Фізична терапія при захворюваннях органів дихання та ССС. Фізична терапія при захворюваннях ШКТ</p>	<p>Презентації в PowerPoint.</p>	
Практичні заняття	<p>Семіотика уражень дихальної, СС системи та порушень шлункового тракту у дітей. Фізична терапія дітей із захворюваннями органів дихання та ССС. Фізична терапія дітей з порушенням ШКТ</p>	<p>Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.</p>	
Самостійна робота	<p>Фізична культура, гігієнічний масаж в профілактиці захворювань дітей раннього віку.</p>	<p>Презентації в PowerPoint. Методи усного контролю: індивідуальне /фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; поточний письмовий контроль.</p>	
		іспит	

Номер теми	Кількість годин
------------	-----------------

	денна				заочна			
	всього	у тому числі			всього	у тому числі		
		ЛК	ПЗ	СР		ЛК	ПЗ	СР
1.	14,8	2	2	10,8	18,4	2	2	14,4
2.	14,8	2	2	10,8	16,4		2	14,4
3.	14,8	2	2	10,8	14,4			14,4
4.	14,8	2	2	10,8	14,4			14,4
5.	14,8	2	2	10,8	14,4			14,4
6.	14,8	2	2	10,8	14,4			14,4
7.	14,8	2	2	10,8	14,4			14,4
8.	14,8	2	2	10,8	14,4			14,4
9.	14,8	2	2	10,8	14,4			14,4
10.	16,8	2	4	10,8	14,4			14,4
Всього годин				150				150

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Методи навчання

1. Словесний метод.
2. Наглядний метод.
3. Інноваційні методи занять за допомогою комп'ютерних технологій для проведення лекцій та практичних занять.
4. Самостійна робота з літературними джерелами.

Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи: .

1. Опитування.
 - ✓ Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
 - ✓ Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, розробка практичних рекомендацій щодо складання раціонів харчування для осіб, які займаються різкими видами фітнесу.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

2. Виконання самостійної роботи.
3. Написання контрольної роботи.
4. Написання та захист реферату на задану тему.
5. Складання заліку, екзамену.

Рекомендовані джерела інформації

Література

Основна література:

1. Анатомія людини. В 3-х томах. Том 1 / Під ред. В.Г. Ковешнікова. Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2005. 328 с.
2. Анатомія людини. В 3-х томах. Том 2 / Під ред. В.Г. Ковешнікова. Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2007. 260 с

3. Аносов І. П. Анатомія людини: навчальний посібник / Аносов І. П., Хоматов В. Х., Станішевська Т. І. – К. : “Твімінтер”, 2006. – 235 с.
4. Анатомія людини. У 3-х томах. Том 1 / А.С. Головацький, В.Г. Черкасов, М.Р. Сапін та ін. Вінниця: Нова книга, 2015. 368 с.
5. Атлас анатомії людини: переклад 7-го англ. вид.: двомовне вид./Френк Г. Неттер; наук. ред. перекладу Л.Р. МатешукВацеба, І.Є. Герасимюк, В.В. Кривецький, О.Г. Попадинець. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 736 с.
6. Коляденко Г. І. Анатомія людини: підручник / Г. І. Коляденко. – К.: Либідь, 2009. – 384 с.
7. Самусев Р. Атлас анатомії людини / Р. Самусев, В. Липченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан 2011. – 752 с.
8. Спортивна морфологія : навч. посіб. / авт. кол. : Музика Ф. В., Баранецький Г. Г., Вовканич Л. С. [та ін.] ; за ред. Ф. В. Музики. – Л. : ЛДУФК, 2011. – 160 с.
9. Чижик В. В. Спортивна морфологія: навчальний посібник для студентів / В. В. Чижик, О. П. Запорожець. – Луцьк: ПВД Твердиння, 2009. – 208 с.

Додаткова література:

1. Громадське здоров'я: Навчальний посібник / За редакцією проф. В.З. Сікори. Суми: Вид-во СумДУ, 2017. 34 с.
2. Опорно-руховий апарат: навчальний посібник / В.Г. Ковешніков, В.З. Сікора, В.С. Пікалюк та ін.; за заг. ред. проф. В.З. Сікори. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 154 с.
3. Спланхнологія. Серцево-судинна система: навчальний посібник / В.Г. Ковешніков, В.З. Сікора, В.С. Пікалюк та ін.; за заг. ред. проф. В.З. Сікори. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 134 с.
4. Нервова система. Органи чуття: навчальний посібник / За ред. проф. В.З. Сікори. Суми: Вид-во СумДУ, 2008. 124 с.
5. Черкасов В.Г. Анатомія людини: навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV р. акр. / В.Г. Черкасов, С.Ю. Кравчук. Вінниця: Нова книга, 2011. 640 с.
6. Анатомія людини з клінічним аспектом / Я.І. Федонюк, В.Г. Ковешніков, В.С. Пікалюк та ін. Тернопіль: Богдан, 2009. 920 с.
7. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт: навчальний посібник для вузів / Відп. ред. І.І. Бобрик, В.Г. Ковешніков. Київ: Здоров'я, 2001. 328 с.
8. Анатомія человека. В 2-х томах. Том 1 / Под ред. М.Р. Сапина. М.: Медицина, 2001. 640 с.
9. Анатомія человека. В 2-х томах. Том 2 / Под ред. М.Р. Сапина. М.: Медицина, 2001. 640 с.
10. Свиридов О.І. Анатомія людини / О.І. Свиридов. Київ: Вища школа, 2000. 399 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті та періодичні видання:

<http://anatomia.org.ua/>

https://www.gfmer.ch/Medical_journals/Anatomy_histology.htm

<http://kaos.bsmu.edu.ua/>

<https://womab.com.ua/ua/>

<http://www.morphology.dp.ua/>

<https://www.avensonline.org/14>

<https://onlinelibrary.wiley.com/journal/14697580>

<https://www.journals.elsevier.com/annals-of-anatomy>

<https://acbjournal.org/index.php?body=about>

<https://www.hindawi.com/journals/ari/contents/>

<https://www.pulsus.com/international-journal-anatomicalvariations.html>

<http://www.intjmorphol.com/international-journal-ofmorphology/>

<http://ispub.com/IJHA>

Критерії оцінювання

Сума балів за всі види	Шкала ЄКТС	Вимоги
------------------------	------------	--------

навчальної діяльності		
90 – 100	A	студент дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та вправи є правильними, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу;
82 – 89	B	студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу;
74 – 81	C	студент володіє знаннями матеріалу, але допускає помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, за допомогою викладача орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу;
64 – 73	D	студент дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність;
60 – 63	E	студент дає правильну відповідь не менше ніж на 50% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність;
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання – студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій.
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни